

ŠTEV. 6.

LETNIK XXII.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

**REVIJA ZA NARODNO GOSPODARSTVO,
SOCIALNO POLITIKO IN SORODNE STROKE.**

V LJUBLJANI, DNE 15. JUNIJA 1921.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Glavna skupščina Zadrugne zveze v Ljubljani	104
Notranje ali zunanje investicijsko posojilo?	113
Vlad Pušenjak: Agrarno vprašanje	117
Zadružništvo	119
Gospodarstvo	123
Razno	124

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijske nabavne in prodajne zadrug v Senožetih.

registrirane zadrug z omejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob pol 3. uri
popoldne v šolskih prostorih v Jevnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Sklepanje o obrestovanju članskih deležev.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Električno-strojne zadrug v Šmarci,

registrirane zadrug z omejeno zavezo
ki bo 29. junija 1921 ob 3. uri popoldne
v cerkvenišču na Homcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadrug v Šmarci,

registrirane zadrug z omejeno zavezo,
ki bo dne 3. julija 1921 ob 3. uri popoldne
v cerkvenišču na Homcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Cerkljah pri Krškem,

registrirane zadrug z neomejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob pol 4. uri pop.
v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev načelstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Električne strojne družbe v Poljanah nad Škofjo Loko,

registrirane zadrug z omejeno zavezo,
ki bo 26. junija 1921 ob 6. uri popoldne v
šoli v Poljanah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
3. Volitev načelstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zagorju ob Savi,

registrirane zadrug z neomejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 4. uri pop.
v Zadrugnem domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrditev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 40 K na leto, za pol leta 20 K, za četrt leta K 10; za člane zvezinih zadrug po 30 K na leto. Posamezna številka 4 K. — Izhaja enkrat na mesec. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po dogovoru.

Glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani.

Občni zbor Zadružne zveze v Ljubljani za leto 1920 se je vršil dne 19. maja t. l. na verandi hotela „Union“ v Ljubljani. Poročila in razprave na tem občnem zboru so pokazale, da se zadružništvo polagoma povrača v normalni tir svojega tihega, toda za naše ljudstvo blagodejnega delovanja in da navzlic raznim oviram krepko napreduje.

Glavno skupščino, na kateri je bilo zastopanih 152 pridruženih članic, je otvoril in vodil Zvezin prvi podpredsednik, prof. Bogumil Remec, ki je pozdravil navzoče odposlance zadružnih organizacij in zastopnika Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani, ravnatelja Sitarja. Dalje je prebral pismene pozdrave, ki so jih poslali: Osrednja jednota čeških gospodarskih kreditnih zadrug v Brnu, Jednota čeških gospodarskih zadrug v Opavi, Glavni zadružni savez v Beogradu, Zadružna zveza v Celju, Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo v Osjeku, Savez srpskih zemljoradničkih zadrug v Sarajevu in Zadružni Savez v Splitu.

Za zapisnikarja imenuje Zvezinega tajnika g. Antona Kralj, za overovatelje zapisnika pa gg.: Val. Zabret in dr. Mirko Božič.

Omenjajoč splošni položaj, v katerem je lansko leto delovalo zadružništvo, je predsednik poudarjal, da se po vojski nastale razmere polagoma urejujejo in da se delo našega zadružništva počasi povrača v stari

tir. V obče se lahko reče, da je zadružništvo prav dobro vršilo svojo nalogo in doseglo veliko koristi v prid našemu ljudstvu. Posebno izvrstno so poslovale posojilnice, ki so marljivo nabirale prihranke. Velika večina članic se je tudi strogo držala discipline, ki je eden glavnih pogojev za uspešno zadružno delo.

V bližnji bodočnosti nas čaka veliko posla. Treba bo gledati, da se širši sloji pritegnejo k zadružnemu delu in v ta namen bo treba še mnogo vzgoje in pouka. Na drugi strani ne smemo prezreti, da se kapitalizem silno hitro razvija in zato se bodo morale strniti vrste vsega zadružništva, ne samo onega, ki je v naši Zvezi, in se skupno boriti za zadružne cilje. Pri tem prizadevanju ne bomo osamljeni, ampak upamo, da bomo našli krepko zaslombo v Glavnem zadružnem savezu v Beogradu ter drugih hrvatskih in srbskih zadružnih organizacijah.

Nato so se začele obravnavati posamezne točke sledečega dnevnega reda:

1. Odobrenje zapisnika o zadnji glavni skupščini;
2. poročilo načelstva;
3. poročilo nadzorstva;
4. odobritev računskega zaključka za leto 1920 in sklepanje o porabi dobička;
5. volitev odbora;
6. slučajnosti.

Ko se je odobril zapisnik o zadnji glavni skupščini, je podal ravnatelj Evgen Legat

poročilo načelstva

o delovanju Zveze v poslovnem letu 1920.

V lanskem letu se posledice dolgotrajne vojne še niso dale izbrisati, ali opažalo se je vendar, da se je gospodarsko življenje bolj in bolj povračalo v predvojni, normalni položaj. Razmere v trgovini so se sicer nekoliko boljšale, toda vladala je še vedno huda draginja in primanjkovalo je življenjskih in kmetijskih potrebščin. Razumljivo je, da je bila prva skrb ljudstva, kako priti lažje do cenejšega blaga. Zato so si skušali pomagati potom zadrug in se tako vsaj nekoliko obvarovati raznih prekupčevalcev in njihovih oderuških cen. Vsled tega se je v letu 1920 ustanovilo mnogo novih zadrug pod raznimi imeni (kmetijske nabavne in prodajne zadruge, konsumna društva, kmetijska društva, gospodarske zadruge, uradniške „samopomoči“), ki so imele namen, dobavljati svojim članom živila in druge gospodarske potrebščine.

V okviru Zadružne zveze je bilo ustanovljenih 31 takih zadrug. Bodi mi pa dovoljeno pripomniti, da se je ta ali ona zadruga osnovala prenaglijeno in se niso upoštevale vse težkoče, ki so združene z združnim poslovanjem, zlasti knjigovodstvom. Toliko je pa gotovo, da se je skupnim naporom teh zadrug vsaj deloma posrečilo doseči, da niso šle cene še bolj kvišku. Kjer se pravilno posluje, kjer so v vodstvu požrtvovalni in sposobni ljudje, kjer je poslovodja vesten in kjer vodijo natančno kontrolo nad delovanjem, tam je tudi obstoj teh zadrug zasiguran.

Nabavne zadruge so za nakup blaga potrebovale mnogo kredita. V tem oziru smo načelno zastopali stališče, da naj nabavne zadruge iščejo kreditov v prvi vrsti pri domačih posojilnicah, ki lažje kontrolirajo njihovo poslovanje.

Druga vrsta zadrug, ki so pred vojno

lepo delovale, a so se zdaj v svojem poslovanju precej omejile, da, mnoge celo prenehale z delovanjem in likvidirale, so živinorejske in mlekarske zadruge. V l. 1920 je sklenilo likvidacijo 7 takih naših zadrug. Ne le vojne razmere, ampak zlasti en sovražnik zadružne misli in duha, to je sebičnost, je vplival, da so člani teh zadrug oddajali svoje pridelke prekupcem. Cene so rastle, zadruge pa pešale. Sedaj ko se vračamo k normalnemu življenju, bo treba, da se požive tudi te zadruge. Živinoreja je in bo pri nas najvažnejši faktor našega kmetijstva, umna živinoreja mora biti glavni vir dohodkov našega kmeta.

Ob času vojne, pa tudi še l. 1920 je posebno cvetela lesna trgovina. Zato se je bila začela pozornost obračati posebnim zadrugam za prodajo lesa, ki naj bi v lesni trgovini varovale koristi producentov in po možnosti izločevale prekupce. Z lesno kupčijo se je pečalo tudi nekaj kmetijskih nabavnih in prodajnih zadrug z dosti dobrim uspehom.

Kakor že prej tako so tudi lansko leto najboljše poslovale naše denarne zadruge. Svojo nalogo, zbirati denar naših malih varčevalcev, v kolikor se ni doma potreboval, so večinoma vršile v polni meri. To se vidi iz vedno rastočih števil pri zvezi naloženega denarja.

Kapital, katerega so do sedaj zbrale naše denarne zadruge, je velik. Koncem l. 1920 so znašale naložbe pri Zvezi nad 162 milijonov kron. Da bi se ta zadružni kapital uporabljal v lastnem delokrogu v korist zadružništva in v prosep našega celokupnega narodnega gospodarstva, se je pod okriljem Zadružne zveze l. 1920 realizoval stari sklep, da naj se ustanovi lastna zadružna banka. Ministrstvo trgovine in industrije je z odlokom 4. marca 1920 dovolilo ustanovitev delniške družbe pod ime-

nom „Gospodarska banka“ z začetno delniško glavnico 4 milijonov kron. Subskripcija se je uspešno izvršila in s 1. julijem 1920 je začela banka poslovati, začasno v naših prostorih. Da bi se pa tudi v naslovu izrazil združni značaj zavoda, se je njena tvrdka izpremenila tako, da se sedaj imenuje „Združna gospodarska banka“. Večina delnic je v rokah Združne zveze in njenih članic. Novi banki želimo, da bi bila vedno močna opora združnih ciljev.

V svojem poročilu se moram tudi letos dotakniti vprašanja, ki so ga druge nasledstvene države že uredile, samo pri nas je še nerešeno, ki je pa velikega pomena za mnoge naše zadrage, t. j. vprašanje vojnih posojil. V tem oziru je združništvo enako interesirano kakor drugi denarni zavodi v Sloveniji, da ne omenjam zasebnikov, ustanov itd. V Sloveniji je bilo podpisanega vojnega posojila do 530 milijonov kron. V l. 1920 je država po predpisu st. germain-ske pogodbe vzela te obligacije iz prometa. Posestnikom teh papirjev so bili izročeni certifikati, na katerih stoji pripomba, da država ne prevzame nobenih obveznosti radi plačila. Kaj bo napravila reparacijska komisija in kako bo pri nas odločilo narodno predstavništvo, ne vemo. Ako primerjamo vsoto vojnih posojil z milijardami državnih dolgov, bodisi pri nas, bodisi drugod, moramo reči, da ni tako velika; toda kar tako zavreči 530 milijonov kron pa tudi ne moremo. Zadrage, ki so pri tem interesirane, ne bodo mogle same preboleti izgube na vojnih posojilih. Za enkrat ne moremo zadrugam svetovati drugega, kakor da odpisujejo vrednost vojnih posojil, kolikor jim dopušča vsakoletni čisti dobiček, v prvi vrsti neizplačane obresti, potem pa tudi od nominalne vrednosti. Marsikatera zadrage so se že, kakor povzamem iz računskih zaključkov, vojnega posojila izne-

bile, mnoge druge pa so prišle v položaj, da se jim ne bo treba bati presenečenja.

Tudi vprašanja, kaj bo z naložbami pri poštni hranilnici na Dunaju, kaj bo z naložbami pri drugih denarnih zavodih v Nemški Avstriji, zlasti z naložbami onih posojilnic, ki so bile poprej vključene pri graški zvezi, še do danes ni rešeno vključiti raznim urgencam in vključiti priglasitvi ter jatev pri družbi „Repatria“, ki se je bila ustanovila nalašč v ta namen. Čakati bomo morali zopet, kedaj se bodo merodajni faktorji zganili in prisilili Nemško Avstrijo, da naše zahteve ugodno reši.

Zakon o proračunu državnih izdatkov in dohodkov za l. 1920/21 nam je prinesel nekaj povsem novih davkov, nekaj že obstoječih davkov in pristojbinskih predpisov pa je zelo izpremenil. O teh davkih se je obširno razpravljalo v našem glasilu „Narod. Gospodar“. Tukaj omenim le na kratko, da se mora invalidski davek za enkrat plačati v tej obliki kakor je predpisana. Finančnemu ministrstvu smo v zvezi z drugimi denarnimi zavodi predlagali, naj se ta davek predpisuje procentualno, kar bi povzročalo posojilnicam mnogo manj dela.

Potom Glavnega Združnega Saveza v Beogradu, ki ima varovati in zastopati interese celokupnega združništva, smo se obračali na merodajna mesta za razne olajšave in ugodnosti za naše zadrage. Tako glede davka na poslovni obrat, glede davčnih olajšav in oprostitve od plačevanja poštnine, kakor jih uživajo srbske zadrage. Tudi hrvatsko-slavonsko združništvo je bilo po naredbi Narodnega Vijeća oproščeno poštnine, a je bila ta ugodnost v zadnjem času ukinjena.

Omeniti mi je še neke težave, v kateri se nahajajo mnoge, zlasti manjše posojilnice. Kakor znano, je razlika med obrestno mero posojil in obrestno mero hranilnih

vlog pri rajfajzenskih posojilnicah predpisana po zakonu in je zelo majhna. Tiskovine, poslovne knjige in druge potrebščine so vedno dražje; poštno pristojbino se vedno zvišujejo; zguba na obrestih vojnih posojil je nepokrita; tudi ne moremo zahtevati, da bi pri denarnih zadrugah delali funkcionarji povsem zastonj; dalje: izdatki za razna uradna pota, legalizacije podpisov novih odbornikov, objave v „Uradnem listu“, plačevanje rentnine in invalidskega davka iz svojega — vse te okoliščine so spravile zlasti manjše posojilnice v težek položaj, da komaj izhajajo, ker se more le malo zaslužiti, ker ni novih posojil. Da bi si napravile večje rezerve za pokritje morebitne izgube na vojnih posojilih, ni mogoče misliti. Zato si dovoljujem predlagati, da bi morda današnji občni zbor razmotrival o tem, ali ne bi kazalo pri posojilnicah urediti enotno zaračunavanje uradnih stroškov.

O tem smo lansko leto obravnavali z drugimi slovenskimi zadružnimi zvezami, a do odločitve ni prišlo, ker smo hoteli prepuštili odločitev občnemu zboru.

Poled tega bi se morda danes razgovorili tudi glede invalidskega davka, ki bi utegnil biti veliko breme za marsikateri denarni zavod, posebno za one posojilnice, ki imajo veliko vojnega posojila. Sklepati bi bilo o tem, ali naj zadruga plačujejo invalidski davek iz svojega ali naj to breme prevale na vlagatelje.

Isto bo treba pomisliti glede rentnega ali prihodninskega davka, ki se bo povišal prihodnje leto, kakor čujemo, na 10%, kakor je že dosedaj v navadi na Hrvaškem.

Po teh splošnih pripombah preidem na poslovno poročilo o l. 1920.

Članstvo. Začetkom l. 1920 smo imeli 492 zadrug. Na novo je pristopilo 66 zadrug (3 kreditne, 1 hranilnica, 31 nabavnih in konsumnih zadrug, 10 živinorejskih, 5 za-

družnih elektrarn, 4 stavbinske, 2 mlekarški, 2 za prodajo lesa, 1 strojna, 5 obrtnih in 2 različni). Med letom je odpadlo 21 zadrug (3 so prostovoljno odstopile, 11 jih je sklenilo likvidacijo, 7 posojilnic na Koroškem pa smo izgubili vsled sklepa st. germainške mirovne konference). Koncem l. 1920 znaša število članic 537.

Po st. germainski in rapalski pogodbi in vsled neugodno izpadlega plebiscita na Koroškem izgubimo v celoti 136 zadrug. In sicer pride pod Nemško Avstrijo 36 zadrug (31 posojilnic, 1 mlekarska zadruga, 3 živinorejske zadruge, 1 zavarovalno društvo), pod Italijo pa 100 zadrug (57 posojilnic, 26 konsumnih društev, 8 mlekarskih zadrug, 4 živinorejske zadruge, 1 strojna, 3 vinarske in 1 osrednja zadruga). Za koroške zadruge se je osnovala v Celovcu „Zveza slovenskih koroških zadrug“, za zadruge v zasedenem ozemlju pa bosta skrbeli „Zveza gospodarskih zadrug in društev“ v Gorici in „Zadružna zveza“ v Trstu.

Bog daj, da bi nad našimi izgubljenimi brati vladala vsaj pravica, da bi zadruge še dalje uspevale in podpirale naše rojake, dokler tudi njim ne zasije solnce svobode!

Deleži. Število deležev je v začetku leta 1920 znašalo 36.610 v znesku 366.100 kron; prirastlo je 110 deležev v znesku 1.100— K; odpadlo 200 deležev v znesku 2.000 K, tako, da je stanje deležev koncem leta 1920 znašalo 36.520 v znesku 365.200 K.

Denarni promet. Celotni denarni promet je dosegel nad 1.462 milj. kron in se je torej nasproti lanskemu letu več kot podvojil.

Vloge v tek. računu so koncem leta 1920 znašale nad 162 milj.; nad 41 milijonov več kot prejšnje leto. V tej visoki številki se kaže, v koliko se drže članice discipline pri nalaganju odvišnega denarja. V tem

oziru je naša Zveza gotovo med vsemi zvezami v naši državi na prvem mestu.

Obrestna mera za vloge se je zdela marsikomu prenizka. Lansko leto smo jo zvišali 1. aprila; potem 1. januarja letošnjega leta in s 1. julijem jo zopet zvišamo in sicer za $\frac{1}{2}\%$ za navadne in za vezane vloge. Tako bomo zadovoljili večino članic, vseh seveda nikoli; češ ta in ta banka, ki zadnji čas povsod ustanavljajo podružnice, ponuja višjo obrestno mero. Kaže se, da se je začel lov za vlogami, lov za denarjem, ki ga potrebujejo za industrijo in razne spekulacije. Da obrestna konkurenca tega ali onega omami in zapelje, ni čudno. Čudimo se pa, da zadružniki pozabijo, kaj je namen zadružništva. Pomagati gospodarsko slabim, zediniti male ljudi, delati za njih prospeh, preskrbeti jim cenen kredit, da ne padejo v roke oderuhom in da ne bodo plačevali visokih obresti in čezmernih provizij, na drugi strani pa dati vlagateljem primerne obresti za vloženi denar. Oni, ki še niso zadovoljni z zadružno obrestno mero, naj poskusijo dobiti posojilo pri banki, ki jim sedaj ponuja visoke obresti, pa bodo videli velikansko razliko med zadružnim in bančnim kreditom.

Zadružništvo ima pa tudi namen vzajemno pomagati drug drugemu za slučaj, da pride kaka nesreča. Zato ne višina obresti, ampak varnost vlog bodi merodajna.

Kredit v tekočem računu. Ti so znašali koncem leta nad 59 milijonov kron, za 22 milijonov več kot prejšnje leto. Kredita so potrebovale zlasti gospodarske in konsumne zadruge, ki so se pečale z blagovnim prometom.

Naložen denar ali bančni račun je znašal koncem leta nad 87 milijonov kron in se je v primeri s prejšnjim letom zvišal za 12 milijonov kron. Pri naložbah smo gledali zlasti na likvidnost. Ko je bila

lansko leto nekaj časa velika stiska za gotovino — zgodilo se je, da tudi veliki denarni zavodi niso mogli povsem ustreči svojim klientom — je naša Zveza v tistem času v polni meri vršila svojo dolžnost kot denarna centrala in je zadostila vsaki zahtevi svojih članic. Seveda smo morali v ta namen pridrževati v blagajni velike zneske, ki nam niso donášali nikakih obresti.

Poslovno leto smo končali s čistim dobičkom v znesku 42.121.26 K.

Delo v upravi in pisarni se je dosledno številkam, ki sem jih dosedaj omenjal, tudi zelo pomnožilo.

Načelstvo je imelo v letu 1920, 59 sej, v katerih so se obravnavale vse važne zadeve zadružništva. Nadzorstvo je imelo 12 sej. Odbor je imel 2 seji; skupna seja načelstva in nadzorstva je bila 1, istotako je imelo načelstvo, nadzorstvo in odbor eno skupno sejo.

Članice smo o vseh važnih ukrepih obveščali potom okrožnic, katerih smo razposlali 8 v 3268 izvodih. Knjigovodstvenih vknjižb je bilo 14.879. Dopisov smo prejeli in odposlali 19.947.

Kakor pri centrali, tako se je tudi pri pododboru v Mariboru delo pomnožilo tako, da smo morali nastaviti posebnega uradnika za reševanje uradnih poslov. Dopisov so prejeli in odposlali 1625.

Zadrugam smo tudi pomagali pri sestavljanju računskih zaključkov. V Ljubljani smo sestavili bilanc 31, na licu mesta 30. Računskih zaključkov se je pregledalo 63. Pri pododboru v Mariboru so v pisarni sestavili 27 bilanc, pregledali 27, na mestu sestavljenih je bilo 48, inventur so sestavili 18.

Pri tej priliki si dovoljujem članice opozoriti na sklep lanskega Zvezinega obč. zbora, da morajo vse članice svoje računске zaključke, predno jih dajo odobriti svojim občnim zborom, predložiti v pregled

Zvezi, da se ugotovi, če so tehnično pravilno sestavljeni.

Revizij, rednih in izrednih, smo izvršili 125. Poleg tega so morali naši revizorji po nalogu trgovskega sodišča izvršiti veliko revizij pri zadrugah, ki niso naše članice.

Pregledovanje revizijskih poročil nam je pokazalo, da mnoge zadruge redno, nekatere vzorno poslujejo, kakor zahtevajo zakon in pravila. Kjer uprava zadruge, ne samo načelstvo, ampak tudi nadzorstvo, vestno in natančno izpolnjujejo nalogo, katero so prevzeli z izvolitvijo, tam mora zadruga uspevati in uživati med ljudstvom zaupanje. Drugod pa zopet vidimo, da starejši združni delavci izginjajo, mlajše je treba še-le vzgojiti. Da bi tej potrebi vsaj nekoliko zadostili, smo priredili več združnih tečajev in sicer v Celju dva, po enega pa v Mariboru, v Ljubljani in Novem mestu. Ti tečaji so bili namenjeni zlasti za funkcionarje gospodarskih zadrug. Udeležba na njih je bila lepa; upati je, da sad ne izostane.

Poleg tedenskih tečajev se je priredilo več enodnevnih združnih okrožnih sestankov, ki so imeli organizatorični in propagandni značaj. Tako sta bila v Prekmurju 2, po eden pa v Murski soboti in Dol. Lendavi ter v Slov. Gradcu, Šoštanju in Celju.

Pouk o združništvu in združnem knjigovodstvu je bil kakor lansko leto na orglarski šoli in v omejenem obsegu tudi v bogoslovnem semenišču, po eno uro na teden se je vršil pouk tudi na učiteljsišču.

Prireditve tečajev, vzdrževanje pouka in preskrba s tiskovinami je prizadela Zvezi mnogo truda in stroškov, toda žrtve morajo biti, ako hočemo ustreči nujni zahtevi po izvežbanih združnih delavcih.

Meseca decembra lanskega leta se je prvič po vojni otvorila združna šola

kot zimski tečaj na državni trgovski šoli. Pričela se je 7. decembra 1920 in je trajala 5 mesecev. Udeležencev je bilo rednih 20 in 2 izredna. S preskrbo stanovanja, hrane in s stipendijami je Združna zveza omogočila mladeničem obisk tega koristnega tečaja. Ko se razmere glede stanovanj in preskrbe izboljšajo, bo mogoča še večja udeležba.

Ko prehajamo polagoma zopet v normalne razmere, mora tudi združništvo pomagati k izboljšanju gospodarskega položaja. S skupnim delom, pridobivanjem in proizvajanjem je treba dvigniti čut samozvesti in zaupanja v lastno moč. Mi ne smemo pričakovati pomoči samo od zakonodaje, od države in upravnih organov, ampak z združenimi močmi pospeševati splošni blagor. Kapital, ki so ga zložile zadruge, denar, prihranki zlasti malih ljudi, mora služiti ljudstvu, dobiček mora ostati med ljudstvom. Za to skupno in koristno delo pa je treba v vodstvu, kakor v posameznikih zavednosti, zvestobe in discipline.

Predsednik Remec: V svojem poročilu se je ravnatelj dotaknil nekaterih stvari, o katerih naj bi se danes razpravljalo, namreč o zaračunavanju uradnih stroškov ter invalidskem in rentnem davku.

Ravnatelj Legat: Glede enotnega zaračunavanja uradnih stroškov smo razpravljali z zastopniki Združne Zveze v Celju in Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani in smo videli, da bi se dobilo več potov, po katerih bi mogle zadruge priti do večjih dohodkov. Tako bi se dalo nekoliko dražje zaračunati hranilne knjižice, zahtevati posebno pristojbino ob priliki vinkulacij ali če vlagatelj dvigne vso vlogo ali vlogo prenese na druge zavode. Manjše hranilne vloge kakor 1 dinar naj bi se sploh ne sprejemale. Pri podeljevanju posojil se morejo zaračunati stroški za zadolžnico, za

člansko knjižico, za informacije, za opomine glede plačila obresti ali povračila dolžne knjižice, za legalizacijo podpisov itd. O vseh teh in podobnih stvareh naj bi se tu razpravljalo ali pa se prepustilo načelstvu Zadružne zveze, da napravi načrt za lažje pokrivanje uradnih stroškov in ga razpošlje članicam.

Delegat Černoga (Zdole) priporoča, naj bi se zvišala pristopnina (vpisnina), s čemer se strinja tudi ravnatelj Legat. Isti delegat priporoča tudi delovati na to, da bi se zvišala sedaj za rajfajzenske posojilnice določena obrestna razlika $1\frac{1}{2}\%$, ki je prenizka. Ravnatelj odgovori, da so se že napravili koraki, naj se omenjena razlika poviša. V ministrstvu so priznali potrebo takega povišanja in zagotovili, da bodo stvar uredili naredbenim potom. Toda doslej ni bilo še ničesar ukrenjenega v tem oziru.

Nato se sklene, naj v smislu ravnateljevih izvajanj sestavi Zvezino načelstvo načrt o zaračunavanju uradnih stroškov in ga dpošlje včlanjenim posojilnicam.

Delegat Steblovnik (Šmartin na Paki) se izjavi za to, naj bi se rentni davek le tedaj odtegoval vlagateljem, če bi ravno tako delale tudi posojilnice drugih zadrugnih zvez, s katerimi naj Zadružna zveza stopi v dogovore. Ljudje se zadovoljijo raji z nekoliko manjšo obrestno mero, samo da jim ni treba plačevati davkov.

Predsednik Remec nasvetuje, naj se v smislu izvajanj prejšnjega govornika naroči Zvezinemu načelstvu stopiti v stik z drugimi zvezami glede enotnega postopanja pri odtegovanju rentnega in invalidskega davka. Če bi se sporazum ne dosegel, potem lahko posamezne posojilnice nastopajo samostojno.

Ta predlog se sprejme.

Nato občni zbor soglasno odobri poročilo načelstva.

Poročilo nadzorstva

poda predsednik nadzorstva prof. Fr. Verbič, ki izvaja :

Nadzorstvo je skrbno sledilo vsemu delu načelstva in sta se v ta namen dva člana nadzorstva vedno udeleževala načelstvenih sej, ki sta bila na ta način točno informirana o vseh sklepih in sta potem poročala pri nadzorstvenih sejah. Vseh sej je imelo nadzorstvo 12 samo za se, eno skupaj z načelstvom, eno pa z načelstvom in širšim odborom.

Nadzorstvo je povprečno vsak mesec pregledalo blagajno in je sodelovalo z nasveti pri vseh važnejših ukrepih, ki so se tikali našega zadrugništva. Tako je pospeševalo ustanovitev zadrugne banke, zanimalo se za sanacijo Zadružne centrale, priporočalo točne revizije pri nabavnih zadrugah. Ker so se ravno te vrste zadrug po vojni posebno namnožile, je bilo treba vsled vedno bolj riskantne blagovne kupčije posebno pazno zasledovati njihovo delovanje. Svetovali smo, naj te zadruge likvidirajo, če ne poslujejo pravilno.

Predvsem smo se seveda zanimali za poslovanje tistih zadrug, ki delajo z večjim kreditom Zadružne zveze. Zato smo zahtevali večkrat poročila o njihovem stanju.

Nadzorstvo je bilanco za 1. 1920 natančno pregledalo in jo našlo v skladu z dokazili in knjigami. Vsled tega nadzorstvo predlaga, da se računski zaključek in bilanca za 1. 1920 odobri in podeli načelstvu absolutorij.

Poročilo nadzorstva se vzame na znanje.

Odobritev računskega zaključka.

Ravnatelj Legat prečita računski zaključek za leto 1920 in na vprašanja nekaterih delegatov pojasni posamezne postavke.

Bilanca izkazuje med drugim koncem 1. 1920: terjatve v tekočem računu 59,481.537 kron, naložen denar 87,268.562 K, efekti

11.732.680 K, deleži 365.200 K, rezervni zaklad 304.488 K, vloge v tekočem računu 162.339.719 K, čisti dobiček 42.121 K.

Predlog nadzorstva, naj se računski zaključek za leto 1920 odobri in podeli načelstvu absolutorij, se soglasno sprejme. Glede čistega dobička pa sklene občni zbor na predlog ravnatelja Legata, da se dodeli 42.000 K splošnemu, ostanek pa posebnemu rezervnemu zakladu.

Volltev odbora.

Iz odbora izstopijo v smislu pravil vsi člani. Znova se izvolijo vsi prejšnji odborniki, razun gg. Fr. Demšar, posestnik na Češnjici, Josip Grašič, častni kanonik v Bermu (Istra) in Gustav Koller, župnik v Podragi pri Vipavi, namesto kojih so bili izvoljeni gg. dr. Karol Verstovšek, gimn. prof. v Mariboru, Mihael Brenčič, posestnik v Spuhlji pri Ptuj in Martin Steblovnik, posestnik v Šmartinu na Paki.

Slučajnosti.

Pri slučajnostih opozori ravnatelj Legat na odlok trgovinskega ministrstva, ki zahteva, da se mu predlože gotovi statistični podatki kreditnih zadrug. Obrazec, po katerem je treba urediti te podatke, je bil objavljen v „Narodnem Gospodarju“. Podatki se pošljejo lahko tudi Zvezi, ki jih bo oddala na pristojno mesto.

Dalje predlaga ravnatelj, naj se izpremeni skep Zvezinega občnega zbora iz leta 1915 glede dovoljevanja posojil tako, da sme načelstvo včlanjene posojilnice samo dovoljevati kredite v zneskih do 20.000 K, v zneskih od 20.000 do 50.000 K pa le z

dovoljenjem nadzorstva, v zneskih nad 50.000 K pa je poleg dovoljenja nadzorstva potrebno še odobrenje Zadružne zveze v Ljubljani. Ta predlog se sprejme soglasno.

Delegat Plantarič vpraša, če zadeva ta sklep tudi kredite, ki jih dajejo posojilnice drugim zadrugam, na kar predsednik odgovori, da se ta sklep nanaša na vsakojaka posojila brez izjeme.

Delegat Brenčič vpraša, če bi se ne moglo izposlovati kmečkim posojilnicam značaja pupilarne varnosti, tako bi se mogel pri njih nalagati tudi sirotinski denar. Tajnik Kralj pojasni, da je bila ta zadeva že v bivši Avstriji ponovno predmet raznim razpravam v zadružnih krogih. Stari predpisi o tej stvari so še vedno v veljavi. Če bi hotele kmečke posojilnice zahtevati za se take ugodnosti, bi vlada brezdvomno prišla z zahtevo, da se morajo podvreči kontroli državnih organov, kakor se to vrši pri regulativnih hranilnicah. Ti kontrolni organi imajo zoper sklepe uprave pravico veta in je torej veliko vprašanje, če bi bilo za posojilnice koristno, da bi se v njihovo poslovanje vmešavali tuji organi.

Delegat Steblovnik priporoča, naj bi Zveza posredovala, da se prekliche drakonska naredba finančnega ministrstva glede železnega drobiža, katerega so poprej sprejemali vsi državni uradi, sedaj pa so ga nenadoma kratkomalo razveljavili. Delegat Texter želi, da bi Zveza o izdaji takih naredb takoj informirala članice.

Nato je predsednik zaključil zborovanje z zahvalo za obilo udeležbo in s pozivom na vstrajno delo za procvit našega združništva.

Notranje ali zunanje investicijsko posojilo?

Zadnje dni maja so prinesli časopisi vest, da so pogajanja s sindikatom bank radi notranjega posojila zakončena in da je posojilo 500 milijonov dinarjev od sindikata bank popolnoma pokrito. Za narodno gospodarstvo v celoti, pred vsem pa za državno gospodarstvo je to, ako odgovarja resnici, razveseljiv pojav in priča o zdravem gospodarskem duhu, ki vodi samo državno gospodarstvo in o zaupanju, ki ga imajo merodajni gospodarski krogi do državnega gospodarstva.

Še predno so se začela pogajanja o notranjem posojilu, se je mnogo govorilo in pisalo o zunanjem državnem posojilu. Vprašanje je, kakšno posojilo je z narodnogospodarskega stališča za državo boljše. Brez dvoma mora država skušati, da dobi potrebne kapitale na domačem denarnem trgu pod pogoji seveda, da je na domačem trgu toliko razpoložljivega kapitala in da domače gospodarstvo ta kapital lahko pogreša ali vsaj ne trpi občutne škode, ako mu ga država vzame. Le ako doma ni razpoložljivega kapitala ali ako bi radi odtegnjenega kapitala domače gospodarstvo moralo trpeti škodo, tedaj mora država iskati denarja na tujih trgih. Zlasti velja to za države, ki so gospodarsko zaostale, v katerih manjka kapitala in ki tuji kapital celo nujno rabijo za povzdigo gospodarstva, za investicije, s pomočjo katerih se šele morejo izkoriščati prirodna bogastva in izrabljati prirodne sile v prid narodnega gospodarstva.

Ali moremo našo državo računati med take gospodarsko zaostale države, ki bi jim bila oploditev gospodarstva s tujim kapitalom potrebna? Ni mogoče izreči enotne sodbe za celo državo; preveč so gospodar-

ske razmere v posameznih pokrajinah pisane, prevelika so nasprotstva. So pokrajine, ki so gospodarsko zaostale, dasi od prirode bogate; tam bo potreben za oploditev tuj kapital, če ne tuje države, pa gotovo kake druge pokrajine naše države. So pa druge pokrajine, ki imajo dovolj kapitala za lastno gospodarstvo in imajo poleg tega še razpoložljiv kapital, poraben v drugih pokrajinah; med temi gotovo prvači Slovenija. Vprašanje je toraj, katere pokrajine so v večini: ali gospodarske zaostale ali gospodarsko razvite. Težko je reči éno ali drugo; premalo pregleda imamo še čez gospodarstvo v lastni državi, premalo gospodarske statistike. Ravno to notranje posojilo bo v gotovi meri preiskušnja, bo barometer, ki naj pokaže moč našega gospodarstva, ki naj pokaže tlak kapitala na denarni trg.

Tuja posojila pa poleg ugodnosti oploditve gospodarstva tajijo v sebi tudi nevarnosti. Tuji kapital, ki ga kličejo na pomoč, prihaja s prijaznim licem in taji kremplje. Ko pa se je trdno vsedel, ko se je razpasel, jih pokaže. Tuji kapital prihaja s pretenzijami in začenja organizirati gospodarstvo po vzoru svoje države in v korist svoje države. V vsakem slučaju stremi za gospodarsko nadvlado svoje države, iz katere je prišel. Gospodarska nadvlada pa je mnogokrat vzrok in temelj politične nadvlade. Tuji kapital taji torej nevarnost gospodarske in politične zavisnosti za državo, ki se ga posluži. Radi tega je važno, da tuja država, ki daje kredit, ni v neposrednem sosedstvu države, ki si izposoja. Politična nadvlada, ki nastopa kot posledica gospodarske nadvlade, ni tako iminentna in nima tako dalekosežnih posledic, ako državi nista v neposrednem sosedstvu.

Važno je še, da se je pri iskanju tujega kapitala treba ozirati tudi na posebne gospodarske potrebe, radi katerih se išče posojilo, in na posebne gospodarske sposobnosti države, od katere se išče posojilo. V gospodarskih potrebah izposojevalca in v gospodarskih sposobnostih posojevalca mora biti gotova kongruenca. Ako išče n. pr. naša država zunanje posojilo za železniške investicije, iskati ga mora pred vsem v državi, ki bi nam lahko kar najcenejše nudila železniški material,

Danes namreč dovoljujejo države posojila pod pogojem, da jih ne izplačajo v gotovini, temveč da mesto denarja dajo blago. V posojilni pogodbi se že ugotovijo cene, množina, prevoz blaga in drugo. Na ta način si hočejo bogate države pomagati iz obče krize in zopet dobiti dobrega kupca za blago, ki se je vsled splošnega zastoja nakopičilo v zalogah. In kakor skuša doseči država, ki posoja čim, najugodnejše pogoje s svoje strani, tako tudi država, ki si izposoja. In če je že pogoj posojila ta, da ga mora vzeti v blagu, mora pač stremeti za tem, da se blago računa po čim nižji ceni. To pa bo mogoče le v državi, ki dotično blago producira pod najugodnejšimi pogoji.

Pa ne samo pri najetju, tudi pri vračanju posojila pride v poštev zahteva po kongruenci gospodarskih potrebosti in sposobnosti. Naša država kot pretežno agrarna bo odplačevala posojilo z žitom in živino. S tega vidika bo za nas ugodno najeti posojilo tam, kjer je najboljši trg za naše žito in živino. Kot se torej vidi, vlada v mednarodnem prometu danes v veliki meri načelo naturalnega obmena dobrin ene vrste na dobrine druge vrste in smo se v mednarodnem prometu zopet precej približali naturalnemu gospodarstvu, dasi se pri tem dajatev z obeh strani ugotavljajo v denarju.

To dejstvo, da se kljub dejanskemu

naturalnemu obмену dajatev cenijo v denarju, ima pa glede najemanja posojil še eno važno posledico. Države danes nimajo enotne zlate valute, kakor je to bilo skoro splošno pred vojno, temveč imajo po večini vsaka svojo več ali manj vredno, višje ali nižje stoječo in na splošno zelo nestalno papirnato valuto. In kakor je papirnata valuta vsake države različna in nestalna, tako različne in nestalne so tudi cene blaga. Splošno se opaža, da države s slabo valuto cenejše producirajo in imajo cenejše blago kot države z zdravo valuto. Zato Nemčija s takim uspehom konkurira Angliji na evropskih in prekmorskih trgih, zato si je osvojila zopet obširni kitajski trg, zato dobiva nova tla v južni Ameriki.

Na temelju tega bi bilo najugodnejše najeti posojilo v državi z nizko valuto in dobiti za to posojilo razne industrijske izdelke po nizkih cenah. Toda tu naletimo na važno oviro: države s slabo valuto ne morejo dati posojila, nasprotno ga ponajveč same potrebujejo in iščejo. Za nas bi bilo n. pr. iz gori navedenih vzrokov zelo ugodno najeti investicijsko posojilo v Nemčiji, ki bi nam gotovo najcenejše mogla dostavljati železniški in drug material. Tudi odplačevanje posojila z žitom in živino, ki imata v Nemčiji lepše cene nego pri nas, bi bilo za nas zelo ugodno. Toda kaj, ko pa Nemčija sama potrebuje posojilo in sicer posojilo v gotovini, v zlatu. Za zunanja posojila so torej sedanje gospodarske razmere, sedanje velike razlike v cenah med posameznimi državami zelo neugodne posebno, ker države z zdravo valuto, ki lahko posodijo, posojajo le, ako se na ta način morejo znebiti zalog dragega blaga in najti trg za svojo industrijo.

Pri nujni potrebi velikih investicij, ki se ne dajo kriti iz rednih dohodkov, je tudi naša država skušala spočetka najeti za in-

vesticije zunanje posojilo. Pisalo se je o raznih možnostih zunanjega posojila v Ameriki in v Švici. Z Anglijo je stvar postala že tako resna, da se je peljal tja finančni minister radi dogovora. Toda ni prišlo do zaželenega uspeha, ker, kot smo zgoraj pokazali, ugodnega, uspešnega zunanjega posojila od teh držav z zdrave valuto za nas ni mogoče dobiti.

Za investicije, ki so brez dvoma zelo potrebne, ostane torej državi pot notranjega posojila, ki je za državo in za narodno gospodarstvo najboljše, ako ga domači finančni trg le zmore.

Notranje posojilo je v prvi vrsti važno kot votum zaupanja, ki ga izrekajo merodajni krogi državnemu gospodarstvu in kot akt samozavesti in moralne sile s strani vlade, ki smelo apelira na ta votum. In ako tak votum izpade v prilog vlade, ima to za posledico ugoden vpliv na gospodarstvo v državi sami, ugoden vpliv pa tudi v inozemstvu, ker silno dvigne ugled države in zaupanje v njeno politično in gospodarsko moč in konsolidacijo.

Notranje posojilo ima pa še posebno važen pomen z ozirom na našo papirnato valuto. Papirnata valuta zavisi od celokupnosti političnih in gospodarskih odnosov in razmer v državi sami in napram drugim državam. Glavno pa je pri tem to, koliko papirnatega denarja je v obteku. Čim večja je inflacija banknot, tem manjša njih veljava in njih vrednost. Ako država vrže na trg nove milijone banknot, vzame s tem sorazmerno vsem banknotam na vrednosti. Pri notranjem posojilu pa država vzame milijone banknot iz obteka, znatno zmanjša množino banknot v obteku in njih vrednost se sorazmerno s tem dvigne. Ako bi se bile države ravnale po tem načelu in ne bi se bile enostavno vselej v potrebi zatekale za pomoč k emisijskim bankam,

ne bi bile doterale inflacije banknot do te ogromne višine, kot jo vidimo danes pri srednjeevropskih državah.

Važen za notranje posojilo je tudi razlog, da se s tem ustvari možnost za koncentriranje vsega razpoložljivega kapitala za gospodarske svrhe države. Vsote, ki bi sicer ležale neplodne v raznih shrambah, ker jih posestniki ne zaupajo privatnim podjetnikom, pridejo v roke države in oplodijo njeno gospodarstvo. Na splošno država uživa kot izposojevalec veliko zaupanje, ker nudi velike garancije za točno izpolnjevanje prevzetih obveznosti glede plačevanja obresti in vračila glavnice. In kdor je hotel v prejšnjih časih svoj kapital popolnoma varno naložiti in si zasigurati iz njega reden dohodek, ne da bi pri tem riskiral, da bi radi uveljavljanja svojih pravic moral nastopiti pravno pot, da celo ne da bi moral dolžnika opominjati in opozarjati na obveznosti, ta je podpisal državno posojilo, oziroma si je kupil obligacije državnega posojila na borzi ali v banki. To so bile razne državne rente, neodpovedljiva državna posojila.

Danes, po svetovni vojni, po državnih prevratih in gospodarskih krizah, je to zaupanje v državo precej omajano. Naloga države je, da pride v tem oziru do predvojnih razmer in to zaupanje zopet vrne. Ako so se dogodila dejstva, ki so zaupanje upravičeno omajala, se mora popraviti, kar se dá in kar je prav. To velja pred vsem za vojna posojila. Kdor je svoj denar zaupal državi, pa naj bo katera hoče, ta ne sme biti varan v svojem zaupanju in ne sme trpeti škode zavrlo svojega zaupanja. Zato je pred vsem v interesu države same, v interesu zaupanja v njeno gospodarstvo, da se vprašanje vojnih posojil ugodno reši za posestnike obligacij. Dasi so to obligacije avstrijskega

ali ogrskega vojnega posojila, so vendar v prvi vrsti državne obligacije za državna posojila. In naša država, kot naslednica Avstrije in Ogrske na gotovih teritorijih, je naslednica ne samo pravic in aktiv, temveč tudi obveznosti in pasiv, kolikor se tičejo nasledovanih teritorij. Treba je gledati na stvar z gospodarskega stališča; to zahtevajo tudi gospodarski interesi države, ker je za nje zaupanje ljudstva vitalnega pomena.

Pa tudi sicer mora biti država v svojih obvezah in obljubah do pičice točna in vestna. Tega v naši državi žali Bog še nismo mogli opazovati; nasprotno, precizne obveznosti, prevzete celo v finančni zakon, se kljub vsem pritožbam javnosti še do danes niso izpolnile, dasi je v zakonu ustanovljen krajni rok za izpolnitev in je sam finančni minister pred narodnimi predstavniki obetal takojšnjo izpolnitev. To velja n. pr. glede 20% bonov, ki so bili izdani pri zamenjavi starih bankovcev.

Napake, ki gotovo niso mogle viniti zaupanja v državne obveznosti, ampak so vzbudile še večje nezaupanje, so se delale in to v veliki meri pri državnem bonuskem posojilu n. pr. premija za one, ki niso podpisali takoj spočetka, netočnost v izplačevanju bonov itd.

O pogojih sindikata bank radi prevzetja posojila se poročila ne vjemajo, kar bo najbrže znak, da pogajanja še niso končana, da se vršijo razgovori o raznih predlogih in da soglasje med sindikatom bank in vlado še ni doseženo.

Vendar v nekaterih točkah se vjemajo vsa poročila, kar je znak, da je glede dotičnih pogojev sporazum že dosežen. Tako n. pr. se namerava investicijsko posojilo v znesku 500 milijonov din. Te investicije imajo biti v celoti za ureditev prometa: za popravo in popolnitev železniške mreže in

voznega parka, za zgradbo najpotrebnejših železnic. Nekateri listi so poročali, da bi tudi Slovenija bila deležna teh investicij in sicer naj bi se zgradila proga Ormož-Ljutomer-Murska Sobota, dalje železniški inšpektorat, železniške delavnice in stanovanjske hiše za železničarje v Ljubljani. Malo verjetno je, da bi bila Slovenija v toliki meri deležna nameravanih investicij ne glede na velik delež, ki ga ima prevzeti Slovenija pri posojilu, po nekaterih poročilih 20%, torej 100 milijonov dinarjev po drugih 15%, torej 75 milijonov din. Sploh pa višina posojila ne da misliti na posebno širok program in se bo komaj zvršilo najpotrebnejše v zaostalih pokrajinah.

Emisijski kurz je al pari, obresti 7%. Kot zadruharji moramo vedno zastopati stališče nizke obrestne mere in brez dvoma bodo visoke obresti državnega posojila vplivale na obrestno mero vlog in posojil pri zadrukah. Za našega kmeta in obrtnika, ki ima najeto posojilo ali ga bo moral najeti, bodo visoke obresti težko breme. Za naše razmere bi zadostovalo 5%, gotovo pa ne bi smele biti obresti nad 6%. Ako se hoče nadomestiti pomanjkanje zaupanja v državno gospodarstvo z visoko obrestno mero in s tem privabiti k podpisovanju posojila, je vendar dvomljivo, da bi žrtve države na visokih obrestih privedle k zaželenemu uspehu. Tu je treba rešiti prej kardinalno vprašanje zaupanja, ki bo rešeno z rešitvijo vprašanja vojnega posojila. Zanimivo je, kar poroča „Jugoslovanski Lloyd“, da je bil pri pogajanjih od neke strani stavljen sledeči predlog: 50 milijonov din. se porabi za zgradbo železnic in luk; Srbija dobi 150 milijonov din. kot vojno odškodnino, 150 milijonov din. pa se porabi za odkup avstr. in ogrskih vojnih posojil, ki bi se odkupila s 50% nominalne vrednosti. Odkup vojnih posojil za polovico nominalne

vrednosti bi se izpeljal tako, da lahko plačajo denarni zavodi 30% prevzete vsote državnega posojila z obveznicami vojnega posojila. Finančni minister se seveda ni mogel zavzeti za tak predlog, ki mu za 500 milijonsko breme da na razpolago le 50 milijonov din.

Med pogoji, ki jih stavi bančni sindikat je zanimivo posebno to, da mora Narodna banka SHS ves čas, dokler traja posojilo (t. j. 50 let), dajati posameznikom posojila proti zastavi obveznic državnega posojila in sicer mora Narodna banka dovoljevati posojila v višini 80% zastavljenih obveznic prva štiri leta, pozneje pa 75% nominalne vrednosti zastavljenih obveznic. Obresti od takih posojil smejo biti največ 6%. Na ta način bi se najbrže 80%, oziroma 75% vseh obveznic državnega posojila nahajalo trajno kot lombard pri Narodni banki SHS ter bi banka za taka lombardna posojila dobivala le po 6% obresti, dočim bi država plačevala posestnikom obveznic 7% obresti. Tako bi se obrestna mera zopet povišala v breme države za 4 odnosno 3%. Tudi tega pogoja finanč. minister najbrže ne bo mogel sprejeti.

Razun mnogih ugodnosti kot n. pr. 1% provizije, obremenitev države za vse efektivne stroške emisije, oprostitve vseh taks in davkov etc. zahteva bančni sindikat tudi precejšnje garancije s strani države. Emisija posojila se mora urediti s posebnim zakonom in vse državne izdatke iz posojila nadzira parlamentarni enketni odbor, ki bo skrbel za pravočasno kritje pri izplačevanju kuponov in amortiziranih obveznic. Za ta izplačila jamčijo pred vsem investicijski objekti (železnice in drugo) pa tudi državni proračun.

Vidi se, da si je bančni sindikat z zahtevo lombardiranja dobro zavaroval hrbet za slučaj, da ne bi posojilo našlo potrebnega zaupanja v masi malih kapitalistov, in da si je tudi za tisto petino vsega posojila, ki bi mu mogla ostati v najslabšem slučaju v rokah, zasigural 11 odnosno 10% obresti, na vštévši 1% provizije od cele vsote posojila. Trdi so pogoji za državo. Za vlado je to trd oreh, uspeh pa majhen, ako bo posojilo pravzaprav nosila Narodna banka SHS.

Dr. B.

Agrarno vprašanje.

(Govor narod. posl. Vlad. Pušenjak v ustavotvorni skupščini dne 31. maja 1921.)

Gospodje narodni poslanci! III. oddelek ustave, ki govori o najbolj perečih vprašanjih sedanjega časa, o socialnih in gospodarskih vprašanjih, ne zadovoljuje najširših slojev ljudstva, osobito ne zadovoljuje kmetkega stanu. Kmetki stan je najštevilnejši v naši državi.

Nepobitno dejstvo je, da izhajajo vsi stanovi iz kmetkega stanu, ki regenerira vse stanove, jim oddaja najboljše moči; nepobitno je, da izvršuje kmetki stan najvažnejše funkcije za človeštvo in celo državo,

preskrbo z živili; nepobitno dejstvo je, da daje kmetki stan največ in najboljše vojake. Premalo pa se povdarja in uvažuje dejstvo, da je celokupni kmetki stan, da so srbski, hrvaški in slovenski kmetje največ storili za ustvarjenje naše države. Že večkrat so se v tej zbornici naglašale žrtve, katere je doprinesel za našo državo srbski zemljoradnik, heroična dejanja, ki bodo z zlatimi črkami zapisana v svetovni povestnici, žrtve, katerim bo ohranjen hvaležen spomin na veke; premalo pa se je poudarjalo delo

hrvatskega seljaka in slovenskega kmeta, ki je živel pod pritiskom Nemcev, Madžarov in Italijanov, za ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kmet, ki je živel pod najtežjim pritiskom, si je ohranil narodno zavest, je vedno imel razumevanje za narodne težnje, in mi se moramo zahvaliti kmetu, da se ni vdal germanizaciji, madžarizaciji in po italijančenju. Ako bi bil kmet, ki je živel pod težkim pritiskom, podlegel tujemu vplivu, bi ne bilo prišlo do skupne države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Odkod pa je črpal kmet moč, da se je mogel zoperstavljati vsakemu potujčevanju, da si je mogel ohraniti svojo narodno individualnost, svojo neodvisnost? Socialno delo je usposobilo kmeta za uspešen odpor, ga je gospodarsko dvignilo in ojačilo, mu je vcepilo veselje do dela in napredka, je povzdignilo pomen in moč kmetskega stanu. Socialno delo se je vršilo v treh pravicah; širila se je izobrazba, ustvarjale so se kulturne in stanovske organizacije, pospeševalo se je blagostanje in gospodarski napredek potom zadružništva. Delo na polju zadružništva je največ pripomoglo k osamosvojitvi in ohranivi kmečkega stanu. Potom zadružništva je postal kmet neodvisen od tujega kapitala, mogel je napredovati v posameznih gospodarskih panogah, mogel je dobiti vpliv na trg in tržne cene. Zadružništvo pomenja gibanje, ki je našlo največji odmev v kmečkih vrstah in v primerno kratkem času doseglo naravnost sijajne uspehe. Kmečko zadružništvo predstavlja prve zglede socializacije in reči moramo, da je ta način socializacije jako dobro uspel. Samopomoč, samouprava, lastna odgovornost so temeljna zadružna načela; po teh načelih delujejo zadruge, zapostavljajo osebne interese interesom splošnosti ter tvorijo socializirane obrate. Mo-

gočna zadružna organizacija kmečkega stanu, kateri pripada nad 250.000 zadrug na svetu s 75 milijoni članov, ki zastopajo najmanj 150 milijonov družinskih članov, je najboljši dokaz za narodno-gospodarski, нравno-vzgojevalni in socialni pomen zadružništva. Zadružništvo pospešuje vzajemnost, varčnost, ljubezen do rodne grude, pospešuje bratstvo in enakost članov, dviga pomen kmetskega dela in v obče kmetskega stanu. Neobhodno potrebno je, da država posveča zadružništvu vso pozornost, ker imamo mnogo pokrajin, v katerih bo treba na zadružnem polju še ledino orati, kakor n. pr. Macedonija, Medjimurje in Prekmurje, in ker mora zadružništvo rešiti še mnogo važnih gospodarskih nalog, ki se dajo samo potom zadružništva uspešno rešiti. S polno upravičenostjo zahtevamo, da se v načrt ustave sprejmejo določbe, po katerih se bo vsa bodoča zakonodaja morala ozirati na zadružništvo in bo morala dati država zadružništvu potrebna sredstva na razpolago. Zato predlagamo, da se v ustavnem načrtu v odstotkih celokupnega budžeta določi tozadevne zneske. Z ozirom na dalekosežno gospodarsko funkcijo zadružništva zahtevamo, da se pritegne zadružništvo k sodelovanju pri raznih gospodarskih, finančnih in carinskih odborih in posvetovanjih. Popolnoma pogrešno je, in ne odgovarja duhu časa, ako se jemlje le banke in zastopnike kapitalističnih industrijskih podjetij v ozir, zadružne organizacije pa omalovažuje. Zahtevamo pa tudi odločno, da v bodoče poljedelsko ministrstvo zadružništvo bolj upošteva kot doslej, ker se edino potom zadružništva morejo rešiti najvažnejša gospodarska vprašanja, ki se tičejo tudi kmetijstva. V vseh modernih državah se ve dovolj ceniti zadružništvo, le pri nas zavzemajo mnogi merodajni krogi napram zadružništvu neko — milo rečeno — neprijazno stališče.

Gospodje narodni poslanci! Predpogoj za vsako produktivno delovanje so trije faktorji: zemlja, delo, kapital. V interesu produkcije je, da vsebuje ustavni načrt glede teh treh faktorjev določbe, ki bodo uvaževale zahteve najširših slojev ljudstva, ki bodo ščitile te sloje, ne pa določbe v prid gospodarsko močnih, katere bi pospeševale gospodarsko izkoriščevanje gospodarsko šibkih slojev.

Najvažnejši faktor je zemlja. V ustavnem načrtu vsebujejo določbe glede zemlje členi 38, 41, 42 in 43, ki govorijo o fidejkomisih, ekspropriaciji velikih gozdov, o ukinjenju fevdalnih odnošajev, o osvoboditvi kmetov (čivčija) in o agrarni reformi. Omeniti moram takoj, da so določbe v omenjenih členih nezadostne in da niti najmanj ne jamčijo, da bi se te važne socialno-gospodarske reforme izvedle v prid ljudstva. Ekspropriacijo velikih gozdnih kompleksov, ki so danes last oseb, ki same ne obdelujejo zemlje, v prid države bi bilo pozdraviti, ako bi država res izpolnila one nade, katere se v to akcijo stavijo; toda skušnja nas uči, da je bil efekt podobnih državnih akcij v narodno-gospodarskem kakor tudi finan-

čnem oziru slab. Umestno bi bilo, da preidejo veliki gozdni kompleksi, ki so last oseb, ki zemlje ne obdelujejo, v last zadrug, občin ali pokrajin, da bi na ta način ljudstvo prišlo do paše, drvarjenja itd. V ustavnem načrtu se pravi: privatni veliki šumski kompleksi se ekspropriirajo. Ta določba je za Slovenijo, kjer tvorijo gozdovi nad 70% vsega zemljišča, nesprejemljiva. Ti gozdovi so v Sloveniji v precejšnji meri v rokah kmetov. Mi moramo vse storiti, da bodo kmetski gozdovi na vsak način izvzeti od ekspropriacije.

Zadnji čas je, da se izvede osvoboditev kmetov (čivčija) v Bosni in Hercegovini, južni Srbiji in Macedoniji. To vprašanje se pa naj reši pravično, naj se uvažujejo gospodarski razlogi, naj ne bo rešitev tega vprašanja predmet politične kupčije.

Zavedati se je treba, da agrarno vprašanje ni samo pravno vprašanje, ni samo vprašanje privatnega prava, ampak je v prvi vrsti eminentno-socialno vprašanje, kojega ugodno, naglo rešitev zahteva socialna pravičnost, zahteva pa tudi ugled države.

(Konec prihodnjic.)

□ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO. □ □ □ □ □ □

Bolgarsko zadružništvo. Pri kongresu slovanskega zadružništva v Pragi je bil zastopnik bolgarskega zadružništva profesor Drenovski, ki je v svojem pozdravnem govoru med drugim izjavil sledeče o bolgarskem zadružništvu: „V Bolgariji je kreditno zadružništvo bilo in je še rešitev malega poljedelca. Ono mu daje na razpolago cenen in lahko dosegljiv kredit, potreben za njegovo malo gospodarstvo; s tem pa ga rešuje iz krempljev neusmiljenih oderuhov. V dobi oderuhov je bil mali

poljedelec navezan samo na se, pri čemer ni bil v stanju preskrbeti si vedno potrebne kredita in vsled tega ni mogel čakati na najbolj ugoden čas za prodajo svojih pridelkov in svoje živine; danes ima kredit zadrug in je gospod s svobodno voljo, zato ker za njim stoji kreditna zadruga, ki mu daje možnost gospodariti z največjimi ugodnostmi.

Zadružništvo se pa ni samo na polju kredita izborna obneslo; ono je tudi važen činitelj na polju proizvodstva, kjer je

doseglo že velike uspehe: osnovalo je zadružne mline, električne centrale, mlekarne, tovarne za špirit, sladkorne tovarne itd. To so polja, na katerih zadružništvo igra veliko vlogo.

V dosedaj navedenem pa ni izčrpana vloga zadružništva. Ne gre se namreč samo za gospodarsko in gmočno stran vprašanja. Zadružništvu pripada tudi velika naloga na polju socialnega življenja, na polju morale in vzgoje kakor tudi pri negovanju onih ljudskih čednosti, brez katerih je ljudsko življenje nemogoče. To vlogo izvršuje zadružništvo v raznih svojih panogah zato, ker je njegovo geslo: Vsi za enega, eden za vse! To geslo je njegova temeljna osnova.

Ni dvoma, da je treba uveljaviti silo zadružništva najprej med državami, ki so si sorodne t. j. med nami Slovani. To smatram za prvo etapo na poti k sporazumu in k mirnemu življenju med vsemi narodi. V tem leži ogromna naloga, ki jo mora rešiti zadružništvo v dosego onega višjega cilja, ki ga je evangelij imenoval „kraljestvo božje na zemlji“.

M. Avramović v Pragi. Pri 25 letni proslavi Osrednje Jednote in pri zadružnem kongresu v Pragi 16. maja je zadružništvo Jugoslavije zastopal predsednik Glavnega Zadružnega Saveza g. M. Avramović. Pri tej priliki je v svojem pozdravnem govoru govoril sledeče: „Sem zastopnik zadrugarstva južnih Slovanov, ki imajo več kot 4.000 zadrug in več kot 600.000 zadrugarjev pri približnem premoženju 250 milijonov dinarjev. Ker sem že omenil materijelno stran zadružništva južnih Slovanov, moram pribaviti, da si jugoslovansko zadružništvo ni stavilo za nalogo samo zbiranje kapitala, kajti tako bi se v ničemer ne razlikovalo od kapitalističnih podjetij. Organizacija in delo našega zadružništva je prožeta z najčistejši-

mi zadružnimi idejami. Kapital mu je samo sredstvo v dosego cilja, njegov cilj pa je mnogo višji. Mi gledamo na zadružništvo kot na rešitev socialnega vprašanja in upamo, da tudi Vas vodi ista ideja. Imamo nalogo podpirati slabega, pomagati malemu, učiti nevednega — v tem vidimo nalogo našega zadružništva. Občudujemo Vaš napredek, Vašo kulturo, Vaše uspehe.“

Slovanska poljedelska zadružna komora (zbornica), o kateri smo poročali v 2. št. „Narodnega Gospodarja“, da se snuje, se je dejansko osnovala na sestanku zastopnikov zadružnih organizacij raznih slovanskih narodov 15. maja t. l. v Pragi. Namen ji je medsebojno spoznavanje in ožji stiki, organizatorični, gospodarski in trgovski, med zadružnimi organizacijami slovanskih narodov. Zbližanje na gospodarskem in posebno na zadružnem polju ima potem najsigurnejše voditi tudi k političnemu zbližanju slovanskih narodov.

Okrožne sestanke zadrugarjev je začel prirejati splitski Zadružni Savez. Namen jim je razpravljati o stanju in potrebah zadrug v okrožju, razgovarjati se o tekočih gospodarskih vprašanjih in gojiti stike med posameznimi zadrugami in med zadrugami in njihovo zvezo. Prvi tak sestanek se je vršil 22. maja t. l. v Sinju za sinjski okraj. Zastopane so bile vse zadruge okraja po svojih upravnih organih. Predsednik Saveza dr. Bernaldi je imel predavanje o namenu zadružništva, ki je kratko izraženo v tem, da dvigne človeka moralno in gmočno. Poleg tega načelnega predavanja so se vršila še druga predavanja bolj praktičnega značaja.

Prodaja kreditnih zadrug bankam. V Nemčiji so se začeli množiti slučaj, da upravni organi večjih kreditnih zadrug na enkrat odkrijejo, da njihov zavod kot zadruga ni več vzdržljiv in ne more več po-

slovati in da je radi osvežitve poslovanja potrebna fuzija s kako večjo banko. V resnici se pa tu ne gre za osvežitev poslovanja in ne za fuzijo zadruga z banko, ampak je to čisto prosta prodaja zadruga banki. S to prodajo seveda neha združno poslovanje in se začne bančno poslovanje z vsemi svojimi dragotami. S tem prenehajo vse ugodnosti, ki jih je svojim članom nudila kreditna zadruga.

Bati se je, da bi vsled težkoč poslovanja, ki jih povzroča današnja draginja, ne prišle tudi naše zadruga v položaj, da bi iskale rešitve v fuziji z bankami. Vsekakor bo treba najti sredstva, da se za povišane stroške poslovanja najde primerno kritje in na zadnji glavni skupščini Zadruga zveze se je glede tega vprašanja že vršil razgovor in se je sklenilo vpeljati nove, oziroma povišati že obstoječe pristojbine za poslovanje kreditnih zadrug.

Za bilansiranje vojnih posojil je deželna vlada za Slovenijo izdala vsem regulativnim hranilnicam, ki so popularno varni zavodi in ki radi tega stojijo pod nadzorstvom vlade, posebne predpise:

1. Jugoslovanski, češki, italijanski in rumunski papirji in pred-vojne avstrijske in ogrske rente se bilansirajo po kurzu z dne 25. julija 1914, oziroma po morebitnem poznejšem kurzu; viseče obresti se vpoštevajo kot aktiva.

2. Vojna posojila se bilansirajo po kurzu 70%, nominalne vrednosti oziroma po onem višjem kurzu, ki je potreben, da se napravi bilanca brez izkazanja zgube (po odpisu rezerv); viseče obresti vojnih posojil se sploh ne upoštevajo.

3. Ako bi se pri odpisu vojnih posojil do kurza 70%, nominalne vrednosti izkazal še kak čisti dobiček, naj se ves ta dobiček porabi za znižanje kurzne vrednosti avstrijskih, ogrskih in galiških papirjev izvzemši

predvojne rente.

Ker je bilo vprašanje bilansiranja vojnih posojil pereče tudi za naše hranilnice in posojilnice, ki tozadevno niso dobile nikakih navodil, smo že v 3. številu „Narodnega Gospodarja“ od 15. marca t. l. („Vojno posojilo“) svetovali, da naj hranilnice in posojilnice odpišejo pri vojnih posojilih kolikor je le mogoče, ne da bi se pri tem pokazala izguba.

Združna zveza v Celju je štela koncem 1. 1920 168 članic, med njimi 116 na Štajerskem, 18 na Kranjskem, 32 na Primorskem in 2 na Koroškem. Med 1. 1920 ji je bilo pristopilo 23 zadrug (med temi 3 rafajzovke, 3 šulcejevke, 4 obrtniške produktivne zadruga, 3 konsumne zadruga, 2 kmetijski nakupovalni in prodajni zadrugi, 4 živinorejske, 1 zdraviliška zadruga in 1 združna elektrarna). Od novo pristopivših zadrug je 15 starih, ki so bile poprej večinoma včlanjene pri graški zvezi kmetijskih zadrug, 8 pa na novo ustanovljenih zadrug. Vsled rapalske pogodbe pride od teh 168 zadrug pod Italijo 34, vsled koroškega plebiscita pa prideta pod Nemško Avstrijo 2 zadrugi, tako da ostane pri zvezi še 132 članic. Med njimi je 60 rafajzenskih posojilnic, 30 šulcedelicevk in 42 raznih gospodarskih zadrug.

Celotni promet zveze je v letu 1920 znašal 231,678.174 K, blagovni promet pa 11,322.025 K.

Skupno vsoto aktiv izkazuje bilanca 16,135,664 K, med tem: gotovino v blagajni 226,285 K, krediti v tekočem računu 6,940.857, naložen denar 7,660.845 K, poštna hranilnica 129.381 K, dolžniki blagovnega oddelka in vrednost zaloge 1,174.904, inventar 3.390 K. Članskih deležev je bilo vplačanih 167.180 K, vloge so znašale 15,750.392 K, rezervni zaklad 137.666, čisti dobiček 79.937 K.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani je koncem leta 1920 imela pridruženih 127 zadrug, med njimi na Kranjskem 81, na Primorskem 44, na Koroškem 1, na Štajerskem 1. Med temi zadrugami je 70 kreditnih, 23 konsumnih, 7 mlekarskih, 3 vinorejske, 15 obrtnih, 2 stavbinski in 7 raznih drugih. Od teh zadrug jih pride pod Italijo 59 (37 posojilnic in 22 drugih), pod Nemško Avstrijo pa ena, tako da izgubi zveza vsega skupaj 60 članic in jej jih ostane le še 67,

Skupni promet zveze v l. 1920 je znašal 82,401.039 K.

Bilanca izkazuje za leto 1920 aktiv 14,533,283 K in sicer: krediti 11,494,668 K naložen denar 3,000.409 K, poštna hranilnica 20.920 K, gotovina 8.898 K, zaloga blaga 6000 K, dolžniki 387 K, inventar 2000 K. Pasiva: deleži 62.970 K, vloge v tek. računu 14,468.485 K, rezervni zaklad 1526 K, čisti dobiček 301 K 78 v.

Hrvatsko slavonsko gospodarsko društvo kao sred. zadruga u Zagrebu je imelo 30. maja svojo glavno skupščino, ki je obsegala pregled poslovanja v 1919. in 1920. letu. Vsled političnih sporov in obojestranske zelo razvite in živahne agitacije za to glavno skupščino je bila skupščina zelo burna in mogoče bolj podobna političnemu shodu, nego nestranskarskemu zadrugarskemu posvetovanju.

V sledečem podamo na kratko sliko o stanju in delovanju te zveze zadrug, ki je najstarejša v Hrvatski, da celô v celi Jugoslaviji in v tekočem letu končuje ravno 80 letnico svojega obstoja in delovanja.

Koncem leta 1920 je imelo društvo 314 zadrug-članic s 70.622 člani ter 360 neposrednih članov. Promet je dosegel v tem letu vsoto 91,122.491— K, pri čemer je bil dosežen čisti poslovni dobiček 313.608.48. Rezervni zaklad društva pa je znašal kron

1,020 050— in se poveča z letošnjim čistim dobičkom na poldrug milijon kron.

Delovanje društva se je gibalo v glavnem v dveh smereh, v vzgojno poučni in gospodarski. Vzgojno poučno je delovalo društvo s svojim glasilom, ki se tiska v 65 000 izvodih in je torej najbolj razširjeni list v Jugoslaviji, in pa s predavanji, tečaji, enketami in podobno. Gospodarsko delovanje se je vršilo v blagovnem oddelku društva, ki se je pečal predvsem z nabavljanjem kmetijskih potrebščin kot n. pr. umetna gnojila, modra galica, žito, semena, krma, gospodarski stroji in t. d. za zadruge članice in za člane. Skupno se je pri tem delovanju nakupilo in prodalo v l. 1920 1032 vagonov raznih kmetijskih potrebščin.

V tem poslovnem letu je društvo napravilo tudi važen korak naprej v organizaciji zadružništva z ustanovitvijo zadružne banke v Zagrebu: Središnja privredna i zadružna banka, s katere ustanovitvijo je društvo postalo neodvisno od raznih bank, na katerih kredit je bilo poprej vezano in vsled tega od njih odvisno.

Razun omenjenega gospodarskega društva obstojajo za Hrvatsko in Slavonijo v Zagrebu še tri zadružne Zveze in sicer „Savez srpskih zemljoradničkih zadruga“ s približno 400 članicami zadrugami, „Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga“ s približno 380 članicami zadrugami in novo-ustanovljena „Zadružna sveza zadruga“. Poslednja je šele v začetku organizacije in delovanja in še nimamo pri roki nobenih poročil o obsegu njenega delovanja.

Osrednja Jednota gospodarskih društva v Pragi je slavila ob priliki zadružnega kongresa v Pragi 25 letnico svojega obstoja in delovanja.

Iz poročila vrhovnega ravnatelja Ant. Blažeka posnemamo, da je Osrednja jednota, raz-ezajoč svoje delovanje na celo republiko

Čehoslovaško, štela ob koncu 1920 l. 1664 hranilnic in posojilnic, 521 drugih zadrug in 82 fizičnih oseb, torej vsega skupaj 2267 članov. Deležev izkazuje vsega v vsoti Kč. 7.727.000 — s poroštvom v isti višini, rezervnih fondov pa vsega Kč. 7.449.911. Naložb je imela skupno Kč. 560.000.000, denarni promet pa je znašal Kč. 8.043.000.000, in promet v žitni trgovini Kč. 710.000.000.

To so brezdvomno krasni uspehi in želeti je, da bi Osrednja Jednota še dalje tako rastla in napredovala v korist kmečkega ljudstva in tudi v korist celega naroda, kakor v prvih 25 letih svojega obstanka.

Nove članice. Od marca dalje so bile sprejete za članice Zadrugne zveze sledeče zadruge:

1. Kmetijska nabavna in prodajna za-

druga v Št. Petru pri Novem mestu, r. z. z o. z., vpisana pri okrožnem kot trgovskem sodišču v Novem mestu dne 12. III. 1920.

2. Lesna zadruga v Velikih Laščah, r. z. z o. z., vpisana pri okrožnem kot trgovskem sodišču v Novem mestu 12. VI. 1920.

3. Živinorejska zadruga za Sodražico in okolico, r. z. z o. z., vpisana pri okrož. kot trgovskem sodišču v Novem mestu 9. III. 1920.

4. Kmetijsko društvo za Št. Janž in okolico r. z. z o. z., vpisana pri okrožnem kot trgovskem sodišču v Novem mestu 19. III. 1920.

5. Kmečko delavska hranilnica in posojilnica v Dolu pri Hrastniku, r. z. z n. o. z., vpisana pri okrožnem kot trgovskem sodišču v Celju dne 20. marca 1921.

© © © © © GOSPODARSTVO. © © © © ©

Železni drobiž, ki je bil po naredbi finančnega ministra že postavljen iz prometa, ne da bi seveda prej bila posestnikom dana možnost zamenjati drobiž, je po novi naredbi zopet veljaven in ga morajo sprejemati tudi državne blagajne.

Finančno ekonomska pogajanja z Italijo se vršijo v Beogradu. Glede terjatev med italijanskimi in jugoslovanskim državljanji so italijanski zastopniki stavili predlog, da se kronske terjatve italijanskih državljanov iz Primorja napram jugoslovanskim državljanom na bivšem avstro-ogrskem ozemlju plačajo v relaciji 0.568 lir za eno krono ali 568 lir za 1000 kron. Italijanski zastopniki so brez dvoma stavili ta predlog v gotovi in na točnem statističnem materialu utemeljeni zavesti, da je saldo medsebojnih terjatev v breme Jugoslaviji in bi torej jugoslovanski državljanji morali plačati ta saldo po ključu 568 lir za 1000 kron.

Naša vlada je izjavila, da predlog ni sprejemljiv in ga je s prvega početka odklonila.

Povišanja uvozne carine za sladkor. Naši industrijalci sladkorja zahtevajo zopet od vlade radi varstva domače sladkorne industrije zaščitno carino za sladkor, torej povišanje dosedanje uvozne carine še za 5 K pri kilogramu. Industrijalci pravijo, da so morali vsled inozemske konkurence prodajati sladkor pod ceno, po kateri ga oni pridelajo in da bi pri trajnosti takega razmerja, torej prodajanja pod lastnimi stroški, bila uničena sladkorna industrija. — Sladkorna tovarna v Osjeku pa je napravila 4.217.299,09 K čistega dobička, iz katerega je plačala 25 % dividende in iz katerega gre del tudi za povišanje glavnice. Ta primer priča ravno nasprotno o velikem dobičku, ki pa jim je menda še premajhen.

Kmetijska razstava v Pragi je bila

letos od 12. do 17. maja. Udeležili so se jo kmetovalci ne samo iz čehoslovaške republike, ampak v velikem številu tudi iz raznih drugih držav. Razstavo je obiskalo nad 400.000 ljudi, dasi je trajala samo 6 dni. Letošnja razstava je imela poleg kmetijskega tudi naroden značaj, ker je čehoslovaški narod hotel prvič nastopiti samostojno pred svetom z veliko razstavo in pokazati, kaj premore. Največji del razstave so tvorili paviljoni s kmetijskimi stroji, ki so bili v obratu. Zanimivo je to, da češki kmetovalci niso prišli samo gledat poljedelskih strojev, ampak so prišli izbirat in kupovat stroje, ki so za njih gospodarstvo

najbolj pripravi. Podrobno poročilo prinesemo v prihodnji številki.

Sprejemanje drobiža. Minister za finance je izdal naredbo, po kateri ni nikdo primoran pri izplačilih od državnih blagajen ali posameznikov, sprejemati dinarskih novčanic več kot za 50 dinarjev, poldinarskih več kot za 25 dinarjev in drobiža po 25 par več kot za 10 dinarjev. Glavna državna blagajna, pokojninska blagajna, okrožne in finančne uprave ter davčne uprave pa morajo na zahtevo posameznikov zamenjati drobiž v neomejenih količinah za novčance Narodne banke.

I □ I ○ I □ I ○ I □ I RAZNO. I □ I ○ I □ I ○ I □ I

Vse hranilnice in posojilnice ponovno opozarjamo na poziv ministrstva za trgovino in industrijo, naj takoj po izvršenem rednem običnem zboru pošljejo oddelku tega ministrstva v Ljubljani podatke iz bilance za l. 1920 po obrazcu, kakor smo ga objavili v 4. št. „Narodnega Gospodarja“ str. 85. Pojasnila, kako izpolniti te obrazce, najdete istotam.

Ako bi vkljub pojasnilom izpolnitev obrazca delala težkoče, zadostuje tudi, ako pošljete bilanco, kakor jo imate v računskem zaključku z l. 1920 v dveh izvodih.

Dinar — državna računsko ednica. Minister dr. Krizman kot zastopnik finančnega ministra je podpisal rešitev, s katero se odpravlja uradno računanje na krone za celo državo in velja kot državna denarna ednica samo še dinar.

Poljska v potopu papirnatega denarja.

10. maja t. l. je znašala vsota papirnatega denarja v obteku nad 90 milijard poljskih mark.

Dolgovi Nemške Avstrije znašajo skupno 170 milijard n. a. kron. Od te vsote odpade 53 milijard na dolgove stare Avstrije.

Svetovna žetev. Ministrstvo za poljedelstvo poroča, da obeta biti svetovna žetev letos izvanredno ugodna. Pri nas med tem žetev ne kaže posebno in ravno vesti iz naših najbolj žitorodnih krajev so v tem oziru neugodne. Tako n. pr. piše vojvodinski list „Zastava“, da nade na žetev niso najlepše. Res je, da je padlo dosti dežja, ali takoj potem so prišli precej močni vetrovi. Male setve, pšenica, ječmen in oves so zelo redke, se niso vsled suše razvijale in so ostale majhne, tako, da bo snopja najbrže le malo in ako bi bilo žito tudi dobro, ga bo vendar malo.“

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na občni zbor

Kmetijskega društva v Horjulu,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši v sredo 29. junija 1921 ob pol 9.
uri dopoldne v zadrugi pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Horjulu,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo v sredo 29. junija 1921 ob pol 8. uri
zjutraj v posojilnici v Horjulu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Prememba pravil.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hraniln. in posojilnice pri Veliki Nedelji,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo v sredo, dne 29. junija 1921 ob 3. uri
popoldne v posejilnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Volitev načelstva.
6. Slučajnosti

Vabilo na občni zbor

Kmetijske zadruge v Sori,
registrirana zadruga z omejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob 7. uri dopold.
v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Živinorejske zadruge v Sori,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob pol 8. uri do-
poldne v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev načelstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Kmetijske nabavne in prodajne zadruge
na Igu,**
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 7. uri dop.
v zadruginih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Sklepanje o likvidaciji.
5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Homcu,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob pol 11. dop.
v posojilničnih prostorih na Homcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Juriju pod Kumom,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob 7. uri dop.
v posojilnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Gospodarske zveze v Ljubljani,
ki se vrši dne 30. junija 1921 ob 5. uri
popoldne v njenih uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo ravnateljstva in odobritev rač. zaključka za dobo od 1. julija 1919 do 31. decembra 1920.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Dopolnilna volitev predsednika in članov načelstva.
4. Dopolnilna volitev članov nadzorstva.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Cirkovcah,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 3. uri pop.
v posojilničnem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Potrjenje rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Posojilnice pri Sv. Lenartu v Slovenskih Goricah,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 1. julija 1921 ob 2. uri pop.
v združni pisarni.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva.
4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1920.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Volitev načelstva in nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Kmetijskega društva v Sv. Vidu nad Cerknico,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob 11. uri dop.
v ljudski šoli.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Prememba pravil.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Kmetijske nabavne in prodajne zadruga v Senožetih,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob pol 3. uri pop.
v šoli v Jevnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Potrdilo rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev nadzorstva.
5. Sklepanje o obrestovanju deležev.
6. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Strojne zadruga v Cirkovcah,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 4. uri popoldne v posojilničnem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Sodražici,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob 3. uri pop.
v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na zbor

Kmetijskaga društva v Sodražici,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 3. uri popoldne
v društveni dvorani.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitve.
5. Slučajnosti.

Vabilo na 28. občni zbor

Okrajne posojilnice v Radečah,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 3. uri popoldan
v Narodnem domu v Radečah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

**Kmečke hranilnice in posojilnice
v Poljčanah,**
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo dne 19. junija 1921 ob 3. uri pop.
v novi šoli.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

**Sodarske zadruge za selško dolino
na Češnjici,**
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 29. junija 1921 ob 3. uri pop.
v združnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Svečini,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 29. junija 1921 ob 4. uri pop.
v prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Kmetijskega društva v Strahinju,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 4. uri popoldne
v Strahinju št. 48.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Boštanju,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob pol 8. uri dop.
v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
3. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Mlekarske zadruge v Šmarjli,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob 9. uri dopol-
dne v združnem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Tomišlju,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 26. junija 1921 ob 10. uri dop.
v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev a) načelstva b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na I. občni zbor

**Kmetijsko gospodarske zadruge
v Oplotnici,**
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 26. junija 1921 ob 3. uri pop.
v hiši št. 3 v Oplotnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Žlvinorejske zadruge na Homcu,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki bo dne 26. junija 1921 ob 11. dopoldne
v posojilniških prostorih na Homcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Konsumne zadruge v Gornjemgradu,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 26. junija 1921 ob 1. uri pop.
v prostorih g. A. Mikuš v Gornjemgradu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zibiki,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo
ki se vrši dne 29. junija 1921 ob 9. uri
dopoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Hranilnice in posojilnice v Šmartnem
pri Litiji,**
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki bo dne 29. junija 1921 ob 2. uri popoldne
v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1920.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Kmečke hranilnice in posojilnice
v Gornjemgradu,**
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 26. junija 1921 ob 8. uri
dopoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje rač. zaključka za leto 1920.
4. Slučajnosti.